

Afrika'nın Geleceğinde Türkiye'nin Yeri: Kazan-Kazan Anlayışına Dayalı Yakın Bir İşbirliğine Doğru

ÖNDER ÇAYNAK*

İnşaat Mühendisi
Üst Düzey Şirket Yöneticisi, Dakar - Senegal

*Önder Çaynak 1979 yılında İzmir'de doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İzmir'de tamamladıktan sonra KKTC Doğu Akdeniz Üniversitesi İngilizce İnşaat Mühendisliği bölümünden 2003 yılında mezun oldu. 2004-2007 yılları arasında Rusya'da inşaat sektöründe çalıştıktan sonra Türkiye'ye döndü. Çeşitli firmalarda farklı görevlerde yer aldı. 2010-2013 yılları arasında Cezayir'de çalıştı. Daha sonra 2013 yılında Türkiye'ye dönüp kendi inşaat firmasında çeşitli projeler gerçekleştirdi. Kovid-19 salgını sırasında, 2020 yılında tekrar Afrika-Senegal'de bir inşaat firmasının ülke temsilcisi olarak çalışmaya başladı. Moritanya'dan Tunus'a kadar birçok Afrika ülkesinde ihale ve proje süreçlerinde yer aldı. Halen bu bölgede altyapı projeleri, maden ve enerji başta olmak üzere pazar araştırması ve iş geliştirme konusunda çalışmaktadır.

E-posta: ondercaynak@yandex.com

ORCID no: 0009-0003-6180-2541

Geliş Tarihi: 13.11.2023

Kabul Tarihi: 16.1.2024

ÖZ

Jeostratejik konumu, nüfus potansiyeli, yeraltı ve yerüstündeki eşsiz nitelikteki zenginlikleri ile Afrika, çok kutuplaşma sürecinde dünyada öne çıkıyor. Afrika, bütün dünyada yabancı yatırımlar ve ticaret için büyük bir potansiyel pazar olarak daha fazla dikkat çekmektedir. Afrika kıtası, COVID-19 pandemisinden itibaren hızlanan ekonomik büyümesi, genç ve dinamik nüfusu, büyüyen tüketici kitlesi ve karşılıklılık ilkesiyle hareket etmeyi bekleyen devlet yöneticileri ve iş insanlarıyla yeni ortaklarıyla çalışmayı dört gözle beklemektedir. Afrika, dünya mineral rezervlerinin yaklaşık %30'u, petrol rezervlerinin %12'si ve doğalgaz rezervlerinin %8'ini barındırmaktadır. Dünya altın rezervlerinin %40'ına ev sahipliği yapmakla birlikte dünyanın en büyük kobalt, elmas, uranyum ve platin rezervlerine sahiptir. Nadir toprak elementi yataklarının %30'u da Afrika'da bulunur ve bu durum kıtayı yarı iletkenler, pil ve yeşil enerji gibi stratejik yüksek teknoloji endüstrileri için merkezi bir kaynak haline getirmektedir. Ayrıca işlenebilir tarım arazilerinin %65'ine sahip olan Afrika, küresel gıda güvenliği açısından da kritik bir rol oynamaktadır. Türkiye kapasitesi, bilgi ve iş gücü açısından bütün bu alanlarda Afrika'ya hizmet vermekte yeterlidir ve en önemlisi ülkemiz Afrikalı ortakları için bir tercih olarak belirlemektedir. Türk hükümeti, bütün şirketleri Afrika'da iş yapmaya, yatırım ve ticaret yapmaya teşvik etmektedir ve kıtadaki konsolosluklarımız ile ticari müsteşarlıklar ellerinden gelen her türlü desteği Türk müteşebbislere sağlamaktadır. Fakat ülkeler arası ikili ticaret anlaşmaları ve gümrük anlaşmalarının geliştirilmesi gerekmektedir.

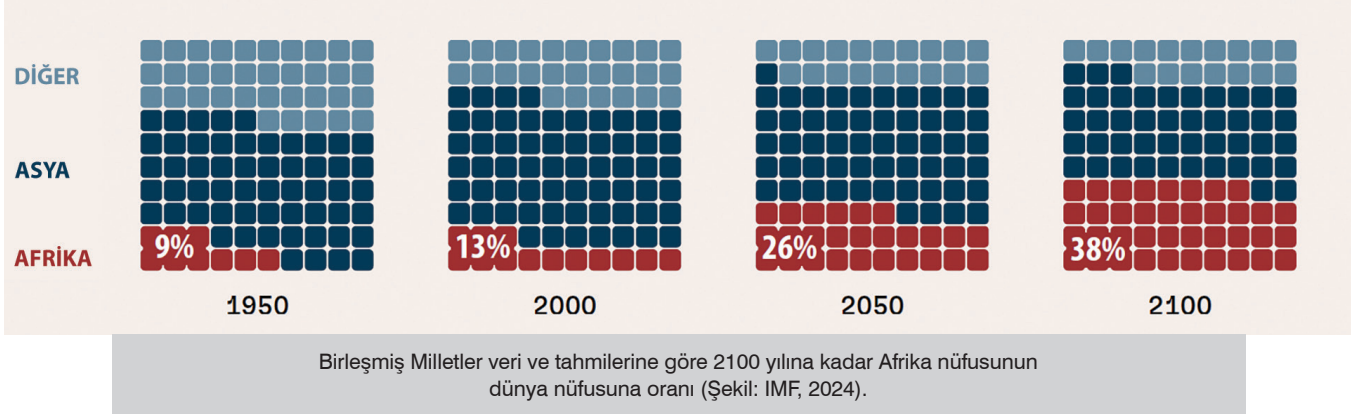
Anahtar Kelimeler: : Afrika'ya Açılım Eylem Planı, Afrika'nın yükselişi, Afrika-Türkiye ilişkileri, jeostratejik konum, kazan-kazan.

Afrika'nın Ekonomik Potansiyeli

YENİ DÜNYADA AYRI BİR KUTUP OLARAK yerini almaya hazırlan Afrika, son zamanlarda ulusal ve uluslararası medyada en çok tartışılan konular arasına girmiştir. Her yıl katlanarak artan nüfus artışı (bkz. Şekil 1) ile BM'ye göre 2050'de kıta nüfusunun 2.5 milyar olması, yüzyılın sonundaysa 4.3 milyar nüfusa erişerek dünya nüfusunun %39'una ev sahipliği yapması beklenmektedir (AA, 2017). 2050 yılına kadar Nijerya'nın dünyanın üçüncü en kalabalık nüfusa sahip ülkesi konumuna gelmesi beklenmektedir (Mohseni-Cheraghrou, 2023). Bu haliyle Afrika, bütün dünyada yabancı yatırımlar ve ticaret için büyük bir potansiyel pazar olarak daha da dikkat çekmektedir. Afrika'nın dünya ekonomisindeki payı %3'ün altında olmasına karşın, dünya nüfusundaki ağırlığı %18'e yaklaşmıştır (The Cable,

2023). 2024'te dünya ekonomisinin %2.8 büyüme tahmin edilirken, Ruanda %6,8, Mozambik %6.4, Fildişi Cumhuriyeti %6.2, Etiyopya ve Uganda'nın da gayrisafi milli hasıllarında (GSMH) %5.5'lik büyüme yaşamaları bekleniyor (Sputnik, 2023). Afrika kıtası, COVID-19 pandemisinden itibaren hızlanan ekonomik büyümesi (bkz. Şekil 2), genç ve dinamik nüfusu, büyüyen tüketici kitlesi ve karşılıklılık ilkesiyle hareket etmeyi bekleyen devlet yöneticileri ve iş insanlarıyla yeni ortaklarıyla çalışmayı dört gözle beklemektedir. Dünyanın bütün bölgelerinde yaşlı nüfus oranı artarken, Afrika'da 65 yaş ve üzeri nüfus toplam nüfusun sadece %3'ünü temsil etmektedir ki bu durum Afrika'yı tüketici pazarı bakımından ayrıcalıklı bir konuma taşımaktadır (Mohseni-Cheraghrou, 2023). Şekil 3, Afrika'nın genç nüfus potansiyelini çarpıcı bir şekilde göstermektedir.

Şekil 1. Afrika'nın Gözlemlenen ve Tahmin Edilen Nüfus Büyüklüğü (1950-2100)

Afrika, dünya mineral rezervlerinin yaklaşık %30'u, petrol rezervlerinin %12'si ve doğalgaz rezervlerinin %8'ini barındırmaktadır. Dünya altın rezervlerinin %40'ına ev sahipliği yapmakla birlikte dünyanın en büyük kobalt, elmas, uranyum ve platin rezervlerine sahiptir. Nadir toprak elementi yataklarının %30'u da Afrika'da bulunur ve bu durum kıtayı yarı iletkenler, pil ve yeşil enerji gibi stratejik yüksek teknoloji endüstrileri için merkezi bir kaynak haline getirmektedir. Ayrıca işlenebilir tarım arazilerinin %65'ine sahip olan Afrika, küresel gıda güvenliği açısından da kritik bir rol oynamaktadır. Yenilenebilir enerji kaynakları, güçlü güneş ışınımı ve pil teknolojilerinde kullanılan anahtar mineraller (lityum, kobalt, nikel gibi) ile Afrika, küresel enerji geçişinde ve iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir oyuncu olma potansiyeline sahiptir. Özellikle, Sahara Çölü'nün sadece %1'ine kurulacak güneş enerjisi santrallerinin Avrupa, Ortadoğu ve Afrika'nın elektrik ihtiyacını karşılayabileceği tahmin edilmektedir. Fas gibi ülkelerde üretilen yeşil hidrojen, mevcut petrol ve gaz boru hatları aracılığıyla Avrupa'ya taşınma potansiyeline sahiptir (Mohseni-Cheraghlu, 2023).

Afrika, çevresindeki denizler ve okyanuslar sayesinde dünya ticaretinde birincil bir rol oynamaya adaydır. Kitadaki 54 ülkeden 38'i açık sulara erişime

sahipken, kara ile çevrili ülkeler komşu ülkeler aracılığıyla bu erişimi sağlayabilmektedir. Afrika, coğrafi olarak Atlantik ve Hint Okyanusları arasında bir geçit konumunda olup, Ortadoğu ve Avrupa gibi bölgeler arasında etkili ticaret yolları ve bağlantılar kurabilmektedir. Ayrıca, önemli deniz ticaret yollarına ev sahipliği yapmakta ve Gine Körfezi, Kızıldeniz, Ümit Burnu gibi kritik rotalar, kıtalar arası ticareti kolaylaştırmaktadır. Afrika'nın Süveyş Kanalı'na olan yakınlığı da büyük bir avantajdır. Dahası, doğal kaynaklar açısından zengin olan Afrika, stratejik konumu sayesinde bu kaynakların dünya çapında pazarlara ihracatını ve ekonomik faaliyetleri teşvik eden ticaret ortaklıklarını desteklemektedir (Mohseni-Cheraghlu, 2023).

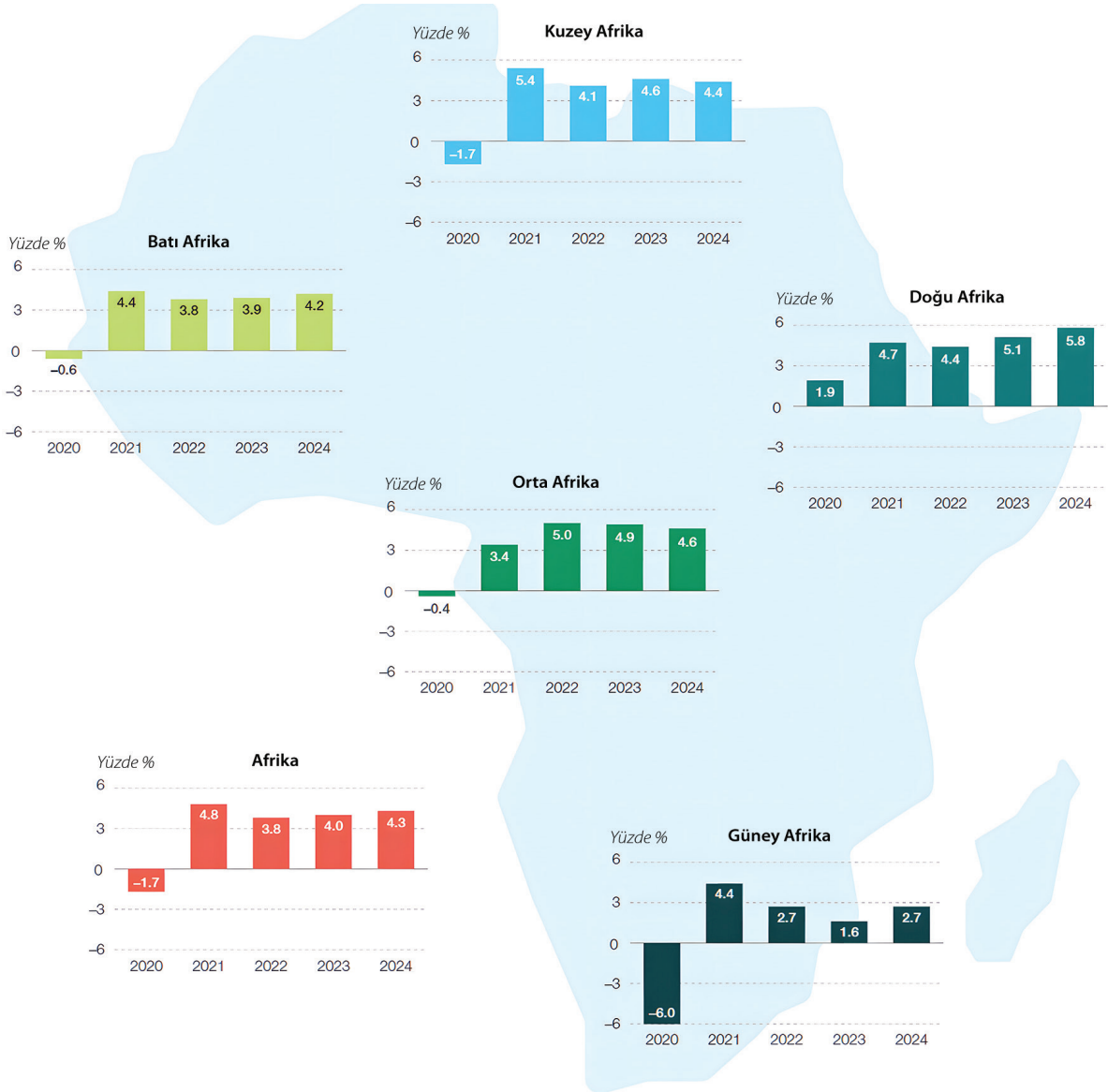
Türkiye ve Afrika Arasındaki "Kazan-Kazan" Sinerjisi

Türkiye kapasitesi, bilgi ve iş gücü açısından bütün bu alanlarda Afrika'ya hizmet vermekte yeterlidir ve en önemlisi ülkemiz Afrikalı ortakları için bir tercih olarak belirmektedir. 2003 yılında yaklaşık 5 milyar dolar olan Afrika ile olan ticaret hacmimiz, 2022 yılına gelindiğinde 22 milyar dolara çıkmıştır. Türkiye'nin Afrika kıtasındaki yatırımları ise

7 milyar dolara ulaşmıştır (Kavak, 2023). Gıda güvenliğinde de Türkiye, Afrika'nın önemli paydaşlarından olmuştur. Rusya'nın buğdayı Türkiye'de üna dönüştürülüp kıtaya ulaştırılmaktadır. Eski sömürgecilerin kıtayı teker teker terk etmeye zorlandığı,

kıtanın bağımsızlığını kendi ellerine almaya başladığı şu zamanlarda ülkemiz kazan-kazan stratejisini bu ülkelerde uygulamış, karşılıklı saygı çerçevesinde onlarla çalışarak kıtada tercih edilen ortak ülkelerden biri olmaktadır, fakat yeterli değildir.

Şekil 2. Afrika'da Gözlemlenen Ekonomik Büyüme (2020-2024)

2020-2024 Afrika'da bölgelere göre büyüme oranı (Şekil: AFDB, 2023).

Dünyanın en hızlı büyüyen pek çok devletini barındıran ve halen hatırı sayılır miktarda milli gelire sahip Afrika'nın geleceğinde Türkiye önemli bir yer tutmalıdır. Türkiye ise bu durumun bilincinde bir şekilde, gelişen ülkelerle işbirliklerini geliştirme iradesini ortaya koymuştur ve Afrika öncelik verilen bölgeler arasında görülmektedir.

1998'de hayata geçirilen “Afrika’ya Açılım Eylem Planı”, Türkiye ile Afrika arasındaki ilişkilerde önemli bir dönüm noktası olmuştur.

1998'de hayata geçirilen “Afrika’ya Açılım Eylem Planı”, Türkiye ile Afrika arasındaki ilişkilerde önemli bir dönüm noktası olmuştur. 2005 yılının “Afrika Yılı” olarak belirlenmesi de bu bağlamda dikkate değerdir. Bu yıllar boyunca, 2005'ten 2011'e kadar, bu ilişkiler daha da yoğunlaştırılmıştır. Türkiye, 2008 yılında Afrika Birliği tarafından stratejik bir ortak olarak tanınmıştır. Türkiye'nin diplomatik alandaki varlığı, yeni açılan büyükelçilikler aracılığıyla güçlendirilmiştir. Türkiye'nin 2011'de Somali'deki açlık krizine verdiği yanıt ve bu konudaki liderliği, Türkiye-Afrika ilişkilerinin gelişiminde büyük bir rol oynamıştır. 2013 yılında başlatılan “Afrika ile Ortaklık Politikası” çerçevesinde, Türkiye ve Afrika ülkeleri arasında üç önemli zirve gerçekleştirilmiştir: İlk olarak “İşbirliği” temalı (İstanbul-2008), ardından “Ortaklık” temalı (Malabo-2014) ve en son “Birlikte Kalkınma ve Refah için Güçlendirilmiş Ortaklık” temalı (İstanbul-2021) zirveler düzenlenmiştir. (Djamanca & Çağlar, 2023). 2022 yılına kadar Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı görevleri süresince 30'dan fazla Afrika ülkesini toplamda 53 kez ziyaret etmiştir. Bu sayıyla Erdoğan, Afrika kıtasını en çok ziyaret eden devlet başkanı unvanını kazanmıştır (Kavak, 2023).

Afrika kıtasındaki ülkelerle sürekli artan ve güçlenen ilişkiler çerçevesinde, Türkiye Maarif Vakfı'nın faaliyetinde bulunduğu 49 ülkenin 27'si Afrika'da yer almaktadır. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Afrikalı öğrencilere önemli burs imkanları sunmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü ise, faaliyetlerini zaman içinde Afrika kıtasına da yaygınlaştırmıştır. Şu an itibarıyla Afrika'da bulunan kültür merkezlerimiz şöyledir: Cezayir'de Cezayir, Fas'ta Rabat, Güney Afrika'da Johannesburg, Mısır'da Kahire, Senegal'de Dakar, Sudan'da Hartum, Somali'de Mogadişu, Tunus'ta Tunus. Anadolu Ajansı da yayın merkezleri, ofisleri ve temsilcilikleri aracılığıyla tüm dünyada faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu bağlamda, Addis Ababa ve Tunus'ta yayın merkezleri; Abuja, Hartum'da ofisler; Cezayir, Fas, Güney Afrika, Nijerya, Senegal, Somali, Sudan'da temsilcilikleri yer almaktadır. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), eğitim ve kalkınma başta olmak üzere, Afrika'nın çeşitli bölgelerinde 23 ofisi aracılığıyla geniş bir yelpazede faaliyetlerini sürdürmektedir. Bugün itibarıyla Afrika, Türkiye merkezli sivil toplum kuruluşlarının en yoğun olarak faaliyet gösterdiği kıta olmuştur. TİKA, ilk ofisini 2005 yılında Etiyopya'da açmıştır ve bugüne kadar Cezayir, Cibuti, Etiyopya, Gambia, Güney Afrika, Gine, Güney Sudan, Kamerun, Kenya, Komorlar Birliği, Mozambik, Mısır, Namibya, Nijer, Senegal, Somali, Sudan, Libya, Tanzanya, Tunus, Uganda, Çad gibi Afrika ülkelerinde ofisler kurarak faaliyetlerine devam etmektedir. TİKA'nın gerçekleştirdiği projeler arasında Somali'de Mogadişu Türkiye Recep Tayyip Erdoğan Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin açılması, Afrikalı çiftçilere modern tarım teknikleri ve sera tarımı eğitimlerinin verilmesi, Cezayir'de Osmanlı mirasından kalan Keçiova Camisi ile Güney Afrika'da Nur'ul Hamidiye Camisi'nin restorasyon çalışmaları, Osmanlı İslam alimi Ebubekir Efendi'nin mezarının çevresinin düzenlenmesi, Necaşi Türbesi'nin restorasyonu, Cibuti'de çocukların yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, Somali'de yumurta tavukçuluğunun geliştirilmesi, Kamerun'da Mekone IV İlkokulu'na

TÜRKİYE-AFRİKA İLİŞKİLERİ HAKKINDA ÖNEMLİ VERİLER

- Türkiye-Afrika ilişkilerine ilişkin bazı veriler
- **Sayın Cumhurbaşkanımız**, Başbakanlığı dönemi dahil olmak üzere, bugüne kadar **30 Afrika ülkesini** ziyaret etti.
- **Afrika kıtasında 2002** yılında **12** olan Büyükelçilik sayımız **43'e** çıktı.
- **Afrika ülkelerinin Türkiye Büyükelçiliklerinin 2008 yılında 10** olan sayısı, **37'ye** yükseldi.
- Afrika Kıtası'yla **2003 yılında 5,4 milyar Dolar** olan toplam ticaretimiz **2020 yılı sonu itibarıyla ise 25,3 milyar Dolar** olarak gerçekleşti.
- Afrika'daki doğrudan yatırımlarımızın toplam değerinin **6 milyar Doları** aştı.
- Türk yüklenicilerin Afrika'da üstlendikleri **1.686** projenin değeri **78 milyar Dolar'a** yaklaştı.
- Ekonomik işbirliğini geliştirmek amacıyla Afrika ülkeleriyle **96** Anlaşma yürürlükte:
 - ▶ **48** ülke ile Ticari ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması,
 - ▶ **32** ülke ile Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması
 - ▶ **16** ülke ile Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması.

III. Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi öncesindeki durum hakkında bilgi (Şekil: Twitter.com/MFATürkiye, 2021).

ek bina yapılması gibi 7 bine yakın proje yer almaktadır. Bu projeler, Afrika halklarının yaşam kalitesini artırmayı hedeflemektedir (Djamañca & Çağlar, 2023; Kavak, 2023).

Türk hükümeti, bütün şirketleri Afrika'da iş yapmaya, yatırım ve ticaret yapmaya teşvik etmektedir ve kıtadaki konsolosluklarımız ile ticari müteşarlıklar ellerinden gelen her türlü desteği Türk müteşarlıklara sağlamaktadır. Fakat ülkeler arası ikili ticaret anlaşmaları ve gümrük anlaşmalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Türk ve Afrika bankaları arasında dolaysız ilişkinin sağlanması da önemli bir ihtiyaç olarak belirmiştir. Burada Merkez Bankası ve devlet bankalarımızın daha aktif rol oynaması gereklidir.

Türk müteahhitleri 2021 yılında yurtdışında toplam 30.7 milyar dolarlık iş üstlenmişlerdir. Sadece Sahra

Altı Afrika'da üstlenilen projelerin değeri 5 milyar dolara erişmiştir. 2003 yılında Afrika ülkeleri ile 5.4 milyar dolar olan ticaret hacmimiz, 2022 yılında 41 milyar dolara ulaşmış durumdadır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2023).

Türk firmalarının demir çelik sektöründeki birikimi Cezayir'de milyarlarca dolarlık yatırımlara dönüşmüştür. Yine bu sektördeki şirketlerimizin Senegal devletiyle imzaladığı yatırım projesi de tam bir kazan-kazan modelidir (örn. Steel Radar, 2023). Yer altında bekleyen ham maddenin çıkarılması, işlenmesi ve hem Senegal piyasasında kullanılıp hem de ihracata katkıda bulunması açısından son derece önemlidir. Bununla birlikte bir de "Özel Endüstri Bölgesi" kurulması ve yerel firmaların bu bölgede faaliyet göstermesinin sağlanması konusu bulunmaktadır (The North Africa Post, 2019).

Tunus'ta Hammame'te, Senegal Dakar'da Türk firmaların inşaatlarını yapıp işlettiği havalimanları yatırımları bulunmaktadır. Aynı şekilde bir Türk şirketimiz Gine Konakri'de ve Somali'de gemi limanları işletmektedir (Africa Intelligence, 2023; Daily Sabah, 2022; Reuters, 2008). Burada bir parantez açmak gerekir ki Türk firmalarının bölgede liman işletmeciliği yapması Türk müteşebbisler için önemli bir gelişmedir ve dolayısıyla bu yatırımlar ülkemiz için stratejik bir önem arz etmektedir. Enerji alanında da Senegal'de yapımı üstlenilen ve halen devam eden bir elektrik santrali projesi ve çeşitli firmalarımızın Mali, Gana ve Kongo Cumhuriyeti'nde elektrik santrali yatırımları bulunmaktadır. Hatta gemi üzerinde enerji temin edebilen ve dünyada çok örneği olmayan 'Know-How'ı Afrika kıtasındaki ülkelerle buluşturan bir Türk firmamız da, Güney Afrika, Gine Bissau, Sierra Leone ve Senegal vb. ülkelerde enerji gemileriyle bu ülkelere elektrik sağlamaktadır. Ayrıca sağlık alanında da Libya'da Türk bir firmanın açtığı bir özel hastane, bir başka dünyaca ünlü Türk firmamızın da ilaç alanında Cezayir'de ve Senegal'de ilaç üretim tesisi kurma hazırlıkları var. Bunun yanında, Türkiye'nin savunma sanayisindeki ihracatı 2002 yılında \$248 milyondan 2022'de \$4.4 milyara çıkmıştır ve Afrika'ya askeri danışmanlık da sağlayan ülkemiz Somali'de bir askeri üsse sahiptir (Dedet, 2023).

Bütün bunlar, Afrika'nın kendi enerjisiyle, insan gücüyle, yeraltı ve yerüstü zenginlikleriyle ve eşsiz doğal güzelliğiyle kendi kendine yetebilen bir kıta olduğunu görebilmesi açısından son derece önemlidir.

Savunma sanayi alanında zırhlı personel taşıyıcı, zırhlı güvenlik araçları tedariklerimizin dışında Bayraktar'ın da SİHA'larının Tunus, Fas, Etiyopya'ya verildiği ve bu desteğin Nijer, Mali ve Burkina Faso gibi

ülkelerin de ayrılıkçı teröristlere karşı mücadelesinde ne kadar fayda sağladığını gözlemlenmektedir. Dolayısıyla bunlar aslında sadece ticari birer anlaşma değil aynı zamanda o ülkelerin teröre karşı yalnız olmadıklarını ve onlarla aynı safta olduğumuzu gösteren de bir duruştur. Batı ülkelerinin çeşitli nedenlerle silah ambargosu uyguladıkları bu ülkelere Türkiye büyük bir güven sağlamıştır (Dedet, 2023).

Bütün bu Kazan-Kazan yatırımlarının bölgede istihdam sağlayarak Afrika'daki göçün önlenmesinden, inovasyon ve teknolojiyle nüfusun gelişimine katkısına kadar birçok faydayı sağlayacağı öngörülebilir. Bütün bunlar, Afrika'nın kendi enerjisiyle, insan gücüyle, yeraltı ve yerüstü zenginlikleriyle ve eşsiz doğal güzelliğiyle kendi kendine yetebilen bir kıta olduğunu görebilmesi açısından son derece önemlidir.

Burada Türk Hava Yolları'nın (THY) önemi de geçiştirilemeyecek derecededir. THY, 2022 yılı itibarıyla Afrika'ya yönelik en fazla sefere sahip havayolu şirketi konumuna yükselmiştir (Fualdes, 2022). Afrika ülkelerine bu kadar sık sefer olması ise hem Afrikalı hem de Türk iş insanlarını buluşturmaya yardımcı olmaktadır. Sovyet coğrafyasına gerçekleştirilen bavul ticareti artık Afrikalı yerel tüccarlar tarafından kendi ülkelerine gerçekleştirilmektedir. Bu şekilde, havaalanında İstanbul'dan Afrika'ya giden uçakların yolcu sıralarında büyük büyük valizler hemen dikkat çekmektedir. Türk malları kıtada 'Avrupa ürünleri kalitesinde hatta zaman zaman daha kaliteli ve daha uygun fiyatlı' şeklindeki bilinirliği olumlu yönde her sene daha da artmaktadır. Bu durumda, ürünlerimizin kalitesinin yanı sıra Türk halkına duyulan eşsiz sempatinin de katkısı vardır. İnsanlara Türk olduğunuzu söylediğinizde hemen yüzlerinde bir gülümseme belirmektedir. Özellikle Tunus, Cezayir, Libya gibi ülkelerde de geçmişten gelen bir güvenin de olduğunu hatırlatmak da yarar vardır. Türkiye bu güveni sömürgeci ve emperyal bir yaklaşım gütmekten doğru kullanarak Afrika'ya yaklaşmaya devam ederse hem Afrika ve ülkemiz hem de insanlık kazanacaktır.

Sonuç

Afrika'daki geliştirilmemiş petrol sahaları ABD ve AB tarafından temiz enerji gerekçesiyle durdurulmaktadır. Uluslararası bankalar Afrika'ya kredi sağlamaktan kaçınmaktadır. Dolayısıyla bu durum, Afrika'da proje uygulayıcısını yeni finansman arayışlarına itmektedir. Özellikle enerjiye, suya ve hijyene erişilebilirliğin geliştirilmesi için bu çerçevedeki projeler Dünya Bankası, Afrika Kalkınma Bankası, Avrupadaki kalkınma bankaları, Çin Devlet Kuruluşları ve Bankaları ve Körfez Ülkeleri fonlarıyla desteklenmektedir. Özellikle, BRICS'in Afrika'da altyapısal ve toplumsal kalkınma konusunda gösterdiği liderliğin, Batılı ülkelerin ekonomik etki alanını kısıtladığı görülmektedir. Çin ve Brezilya gibi ülkelerin Afrika'ya sağladığı finansal destek, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu gibi hegemonyacı kurumların etkisini azaltmaktadır (Gürcan, 2019a, 2019b). Türkiye ise bu alanlarda zayıf kalmıştır. İşte tam bu noktada; Rusya, Çin, Körfez ülkeleri ve hatta farklılıklarımıza rağmen bazı Avrupa ülkeleri ile Afrika'da ortak projeler geliştirilebilir.

Dünya Bankası'na göre Sahra Altı Afrika'nın %48'inin elektriğe erişimi bulunmamaktadır, 2050'ye kadar kıtada elektrik ihtiyacının 8 kat artması beklenirken bu kıtaya yeşil enerjiye geçmesi için baskılar ve yaptırımlar uygulanmak istenmektedir. Afrika'nın önüne gerçekleştirilmesi imkansız ev ödevleri konulmaktadır. Küresel ısınma en çok Afrika ülkelerini olumsuz yönde etkilemektedir ve temiz suya erişimin zaten zor olduğu kıtada kuraklık ve çölleşme ile bu durum daha da ciddi bir boyut kazanmaktadır. BM verilerine göre kıta nüfusunun %29'u içme suyu hizmetine erişemiyorken kıtada görülen pis su kaynaklı hastalıklar da hükümetlerin önüne birincil ev ödevleri olarak konulmaktadır (AA, 2022; Temiz Enerji, 2022).

Enerji, su ve atık yönetimi konularının üçü de birbiriyle bağlantılıdır. Doğru atık yönetimi ile enerji elde edilebilir, o enerji ile de su artıma tesislerinin enerjisi sağlanabilir ve dolayısıyla nüfusun suya erişimi gibi hayati bir konuyu hem doğal yollardan hem de kendi içerisinde çözmüş

olursunuz. Tek yapmanız gereken bu kıtayı doğru okuyabilmek. Eksikleri ve var olan potansiyeli doğru kavrayabilmek için kıtada bulunmak, sahada olmak şarttır. Dolayısıyla, ülkemizin ve Afrika kıtasının önceliklerinden hareketle uygulanabilir bir strateji geliştirmek gerekir. Bütün bunların yanında Afrika'nın gelecek yüzyıldaki öneminin farkında olan, kıtada yerleşik, eski sömürge dillerini ve hatta yerel dilleri konuşabilen, kıtayı doğru anlayan girişimci insan sermayemizi güçlendirmeliyiz. 🌍

Kaynakça

- AA. (2017). Dünya nüfusu 2100 yılında 11,2 milyar olacak. 1 Kasım 2023 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/dunya-nufusu-2100-yilinda-11-2-milyar-olacak/740615> adresinden alındı.
- AA. (2022). Artan nüfus ve iklim değişikliği Afrika'daki su krizini büyütüyor. 1 Kasım 2023 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/cevre/artan-nufus-ve-iklim-degisikligi-afrikadaki-su-krizini-buyuyor/2548959> adresinden alındı.
- AFDB. (2023). African Economic Outlook 2023 – Highlights. 19 Ocak 2024 tarihinde <https://www.afdb.org/en/documents/african-economic-outlook-2023-highlights> adresinden alındı.
- Africa Intelligence. (2023). Albayrak leads Erdogan's economic and diplomatic drive in Conakry. 8 Kasım 2023 tarihinde <https://www.africaintelligence.com/west-africa/2023/05/26/albayrak-leads-erdogan-s-economic-and-diplomatic-drive-in-conakry/109977924-ar2> adresinden alındı.
- Daily Sabah. (2022). Turkish firms mark 5 years of airport operation in Senegal. 9 Kasım 2023 tarihinde <https://www.dailysabah.com/business/economy/turkish-firms-mark-5-years-of-airport-operation-in-senegal> adresinden alındı.
- Dedet, J. (2023). Turkey's arms industry takes off in Africa. 3 Ekim 2023 tarihinde <https://www.theafricareport.com/325048/turkeys-arms-industry-takes-off-in-africa/> adresinden alındı.
- Djamanca, A., & Çağlar, A. (2023). Kamu diplomasisi perspektifinden Türkiye – Sahra-Altı Afrika ilişkileri. Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16(2), 513–530. 5 Ekim 2023 tarihinde <https://doi.org/10.25287/ohuibf.1221836> adresinden alındı.
- Fualdes, N. (2022). Africa: Why Turkish Airlines is betting on wide-body aircraft on the continent. 10 Ekim 2023 tarihinde <https://www.theafricareport.com/256191/africa-why-turkish-airlines-is-betting-on-wide-body-aircraft-on-the-continent/> adresinden alındı.
- Gürcan, E. C. (2019a). BRICS ülkelerinin Afrika'daki yükselişine jeopolitik ekonomi penceresinden bir bakış. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 10(3), 556–569.
- Gürcan, E. C. (2019b). Multipolarization, South-South Cooperation and the Rise of Post-Hegemonic Governance. ROUTLEDGE.
- IMF. (2020). Coming of Age. 19 Ocak 2024 tarihinde <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2020/03/infographic-global-population-trends-picture> adresinden alındı.
- IMF. (2024). A demographic transformation in Africa has the potential to alter the world order. 19 Ocak 2024 tarihinde <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2023/09/PT-african-century> adresinden alındı.
- Kavak, G. (2023). Türkiye'de 'Afrika Algısı' ve Afrika'ya Yönelik Bakış (21. Asrın İlk Çeyreği). Bölgesel Araştırmalar Dergisi, 7(1), 222–2456.
- Mohseni-Cheraghloou, A. (2023). Reimagining Africa's role in revitalizing the global economy. 11 Kasım 2023 tarihinde <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/reimagining-africas-role-in-revitalizing-the-global-economy/> adresinden alındı.
- Reuters. (2008). TAV secures \$620 mln loan for Tunisia airport. 8 Eylül 2023 tarihinde <https://www.reuters.com/article/idUSL02119963/> adresinden alındı.
- Sputnik. (2023). Top-5 des économies les plus dynamiques d'Afrique. 1 Kasım 2023 tarihinde <https://fr.sputniknews.africa/2023/10/31/top-5-des-ekonomies-les-plus-dynamiques-dafrique-1063231544.html> adresinden alındı.
- Steel Radar. (2023). 7 Kasım 2023 tarihinde <https://www.steelradar.com/en/tosyali-holding-deepens-relations-with-the-worlds-largest-steel-producer/> adresinden alındı.
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2023). Afrika Ülkeleri ile Ticari ve Ekonomik İlişkilerin Geliştirilmesi Stratejisi ile Ticaret Hacmimiz Son 20 Yılda Yüzde 800 Arttı. 4 Kasım 2023 tarihinde <https://ticaret.gov.tr/haberler/afrika-ulkeleri-ile-ticari-ve-ekonomik-iliskilerin-gelistirilmesi-stratejisi-ile-ticaret-hacmimiz-son-20-yilda-yuzde-800-artti> adresinden alındı.
- Temiz Enerji. (2022). Sahra Altı Afrika'daki elektrik ihtiyacı 30 yıl içinde 8 kat artacak. 16 Eylül 2023 tarihinde <https://temizenerji.org/2022/03/17/sahra-alti-afrikadaki-elektrik-ihityaci-30-yil-icinde-8-kat-artacak/> adresinden alındı.
- The Cable. (2023). Africa's low global GDP contribution unacceptable. 12 Kasım 2023 tarihinde <https://www.thecable.ng/africas-low-global-gdp-contribution-unacceptable-says-uneca> adresinden alındı.
- The North Africa Post. (2019). Turkey's Tosyali Holding to launch economic zone in Senegal. 27 Eylül 2023 tarihinde <https://www.steelradar.com/en/tosyali-holding-deepens-relations-with-the-worlds-largest-steel-producer/> adresinden alındı.